

legenda per Episcopum stantem in Throno. n. 3845 ad 6 die 27. Febr. 1712.

3) Episcopi Administratoris.

Ad dubium: An Ep. Adm. Pontificalibus celebrans possit habere Diaconos assistentes?

Et S. eadem C. . . respondendum censuit.:

„Negative“.

Atque ita rescribendum rata est, ac ex alias etiam Decretis declarare. n. 5140 ad 7 die 23. Sept. 1848.

4) Episcopi Suffraganei.

Vd.: *Suffraganeus* (Celebrans, Assistens et Ministri).

DIACONI ET SUBDIACONI.

1) In Coena Dom. in Consecr. ss. Oleorum.

Vd.: *Coena Domini*.

2) In Funeribus.

Vd.: *Dalmatica et Tunicella in process. funebri*.

DIACONUS.

1) Aptat s. Hostiam Ostensorio pro exposit. SSmi.

Vd.: *Hostia* (Immittenda etc.)

Ad dubium: Quum Sacrista Presbyter Supperpelliceo et Stola indutus adstet Canonico solemniter celebranti, dum in Ostensorio reponitur Hostia pro renovatione et expositione SSmi. Sacramenti, poteritne Diaconus hoc in casu manere ad sinistram Celebrantis, eo quod idem Sacrista eo tempore ejus vices gerat, aut necesse est ut veniat ad cornu Epistolae nil ibi facturus?

S. eadem C. . . respondendum censuit:

„Esse Officium Diaconi, et non Sacristae“.

Atque ita rescribere rata est et declarare. n. 5102 ad 17. die 11. Sept. 1847.

2) Potestne domum benedicere?

Vd.: *Bened. domus*. (decr. n. 4757).

3) Distribuitne s. communionem?

Diaconus, in ord. tantum Diaconatus constitutus, extra casum necessitatis non potest distribuere s. communionem Fidelibus n. 4379 die 25. Febr. 1777.

4) Num potest SSmm. exponere et cum eo benedicere?

Vd.: *Expositio SS. Sacramenti*. (Exponens).

Ad dubium: An in expositione SSmi. Sacramenti extra Missam Diaconus solus possit vicem gerere Sacerdotis in exponendo et recondendo, cumque SSmo. Sacramento benedicere Populo antequam Ostensorium in Sacrarium reponat?

S. eadem C. . . respondendum censuit:

„In exponendo tantum et recondendo SSmo. Sacramento“.

Atque ita rescribere rata est et declarare. n. 5102 ad 11. die 11. Sept. 1847.

5) Potestne sepelire?

Diaconus cum Pluviali non potest cadavera comitari ac de licentia Parochi benedicere sepulturam. n. 5102 ad 12 die 11. Sept. 1847.

DIACONUS MISSAE.

1) Cantat Exultet.

Vd.: *Cereus Paschalis; Oratio pro Imperat.; Cereus Paschalis*. (Bened.; Modus.)

Ad dubium: An in Sabb. s. retinenda sit consuetudo Tiburtinae Ca-

thedr., ex qua post benedictionem ignis alius Diaconus diversus ab eo, qui Celebranti assistit et totius Missae Officio debet inservire, albis vestibus indutus, debitis caeremoniis arundinem accendit et ad Legile procedit ad cantandum *Exultet*; quo cantato s. vestes deponit et postea ad chorum cum aliis revertitur? S. C. resp.: Negative, sed consulendum SSmo. juxta votum. n. 4603 ad 2 die 27. (30.) Mart. 1824.

Vd. *inf. decr. n. 4672*.

NOTA GARDELLINI AD HOC DECRETUM:

Eruditissimus Meratus hac de re agens *part. 4. tit. 10. de Sabbatho Sancto rubric. 4 num. XI.* notat, quod: *Diaconus debet esse ille idem, qui in Missa et Officio inservire debet, et non alius ad hanc solam functionem, et ad cantandum tantummodo Praeconium Exultet etc., ut male multi faciunt, hoc enim repugnat omnino rubricae Missalis, neque in ullo habetur Caeremoniali, cum sit quiddam addere, quod est contra Bullam Pii V., et maxime notandum cum Corsetto cap. 8. num 3. et Hyppolito a Portu rubric. 4. in adnotat. num. 7.* Haec profecto est generalis regula in rubricae praescripto fundata; quae tamen tanto cum rigore accipienda non est, ut et praeceptivis adnumeranda sit, et nullus detur casus, qui non aliquam in quibusdam circumstantiis exigat moderationem; quamobrem Sacra Congregatio regulae insistens, primum proposito dubio respondit: *negative*, verumtamen omnia considerans, quae in casu concurrunt et indulgentiae dant locum, rem supremo Pastori definiendam remisit addens rescripto: *consulendum SSmo. juxta Votum*, quod erat pro *indulto servandae consuetudinis, attentis peculiaribus circumstantiis in casu,*

de quo agitur: Et SANCTITAS SUA adprobando et confirmando ejusdem S. Congregationis Votum *benigne annuit*. Quum enim ad Praeconium canendum Diaconus eligendus sit, qui bene polleat cantu Gregoriano, ne asperitate vocis et dissonantia notarum adstantibus offensionem et scandalo sit, multosque ad risum potius commoveat quam ad devotionem alliciat: cumque alicubi ad officium Diaconi pro sacris actionibus et Missa specialiter aliquis teneatur, qui tamen ad modulandum, vocemque notis aptandam habilis non sit; satius esse videtur alium substituere ad canendum Praeconium, quod multum requirit idoneitatis. Hinc novum non est, quod in permultis Ecclesiis mos invaluerit ad unum Praeconium canendum alium seligere Diaconum ab eo diversum, qui Celebranti assistere debet. Hujusmodi autem mos, qui Praesidum vigilantiam ut fugiat, haud credi potest; nihilominus tacite toleratur; sed tolerantia locum non haberet, si rubrica aliquam quandoque moderationem aut dispensationem aut benignam interpretationem non admitteret. In nostra facti specie rationabilis causa dispensationis non deerat; siquidem Episcopus ipse fatebatur in Tiburtino Clero perpaucos esse ad hujusmodi officium aptos, praesertim quia ea in Cathedrali Diaconus, qui Celebranti tenetur assistere, unus est ex duobus, qui ex fundatione Cardinalis Marescotti praebenda fruuntur cum onere inserviendi in officio Diaconi et Subdiaconi Canonicis celebrantibus. Plerumque idcirco fit, ut ex his nullus sit aptus ad cantum Praeconii: en necessitas alterum ad hoc munus sufficiens. Aderat igitur in casu proposito congruus ac rationabilis titulus, quo Tiburtinae Cathedralis Capitulum servandae consuetudinis indultum obtineret.

Ad dubium: An tolerandus sit usus

ut in Sabb. S. Praeconium decantetur ab alio Diacono diverso ab illo, qui Missae inservit, adeo ut duo sint Diaconi, alter Missae, alter vero Praeconii?

S. eadem C. . . . respondendum censuit:

„Usus esse contrarium Decretis“.

Atque ita rescripsit, ac servari mandavit. n. 5127 ad 4 die 22. Julii 1848.

Ad dubium: Utrum probari possit usus obeundae in Sabbato Sancto benedictionis novi ignis et incensi ab alio Sacerdote, licet Missam non celebraturo; et deinde ab eodem Diaconalibus vestibus induto deferendae Arundinis *lumen Christi*, et canendi Praeconii, etsi in subsequenti Officio et Missa ipse Celebranti non assistat? S. C. resp.:

„Affirmative ad primam partem; Negative ad secundam“ n. 4672 ad 8 die 12. Novb. 1831.

NOTA GARDELL. AD HOC DECRETUM:

Quoad hanc secundam hujus dubii partem, cui S. R. C. negative respondit, plurima jam sunt adnotata, eaque videri possunt in *Tiburtina*. Ibi in subjecta adnotatione eruditissimi Merati affertur auctoritas praxim improbantis quarundam Ecclesiarum, in quibus diversus est Diaconus, qui Paschale Praeconium cantat, ab illo, qui in Missa mox celebranda ministrat. Praxis haec revera contraria est Rubricae Missalis, juxta quam unus idemque debet esse Diaconus, ut advertit Meratus et Corsettus in ea adnotatione adducti. Merati verba in ea adnotatione leguntur. Corsettus autem Cap. 8 num. 5. haec habet illis similitima verba: *Tum Diaconus, qui debet esse ille, qui in Missae Officio inservire debet, et non alius ad hanc solam functionem, et ad cantandum*

tantummodo Praeconium, hoc enim repugnat Rubricae Missalis, neque in ullo habetur Caeremoniali, cum sit quiddam addere (quod est contra Bullam Pii V., et maxime notandum) Quam opportune haec a Corsetto postrema verba addita sint, quisque per se videt: nam post reformationem, adprobationem et evulgationem Missalis, Pontificalis, Caeremonialis, Ritualis, Breviarii, nihil addi, nihil detrahi, nihil immutari potest, et in Litteris Apostolicis Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi monentur ut accuratae illorum observationi advigilent, quae statuta in illis sunt: hinc si quis quid addat, quid detrahat, quid immutet, tam eo ipso et novitatem inducit, et jure inobedientiae notam incurrit. Jam diversum Diaconum cantare Praeconium, diversum in Missa ministrare est contra Rubricae Missalis praescriptum. Si enim haec inspiciatur, et illius dispositio, patet manifestissime unum eundemque esse debere in utroque memorato Officio Diaconum, idque ex toto contextu eruitur, initio sumpto ab ignis benedictione ad licentiam usque, quae Populo datur discedendi ab Ecclesia. Mitto hic actiones, quae ad Diaconum spectant, quasque non memorat Rubrica, utpote illius muneris proprias, ac ab Arundine incipiam. *Tum, inquit Rubrica, Diaconus indutus Dalmatica albi coloris etc. . . . Diaconus elevans Arundinem . . . Diaconus dat Arundinem uni Acolytha . . . deinde: Completa benedictione Cerei, Diaconus depositis albis, sumit violacea paramenta, et vadit ad Celebrantem, qui exiit Pluviali etc.* Quis, quaeso, Diaconus, nisi qui cantavit Praeconium? et hic non ad Sacrarium vestem depositurus sed ad Celebrantem accedit, depositis albis et sumptis violaceis paramentis. Demum inquit Rubrica: *Cum autem perventum fuerit ad Pec-*

catores: Te rogamus: Sacerdos et Ministri surgunt, et accedentes ad Sacristiam induuntur paramentis albis pro Missa solemniter celebranda: iidem igitur debent esse et Celebrans et Diaconus et Subdiaconus, si iidem Ministri; ergo ex Rubricis is, qui cantavit Praeconium, si loquamur de Diacono, si qui detulit Crucem, si loquamur de Subdiacono, de utroque enim dicitur quod debeat ministrare in Missa, nullum dubium de Subdiacono; cur de Diacono dubium excitari potest? Sed quid dico dubium excitatur? Cur diversus adhibetur Diaconus, dicere debuissim, et ex praxi quadem per abusum inducta in nonnullis Ecclesiis, diversus est Diaconus Missae a Diacono Praeconii. Praxis quae adversatur penitus Missalis Rubricae, ex qua dispositione et ordine inspectis infertur, unum eundemque esse debere Diaconum et Praeconii et Missae, quod quidem ex legitima illatione concluditur. Ratio autem hujus illationis patet ex Officio ipso: nam qui Functionem inceptit, idem et perficere debet. Hujus diei Officium unum idemque est, sive Praeconium respiciamus sive Missam; omnia simul sumpta Officium diei proprium constituunt; et licet diversa Ecclesia recolat, tamen Functionem unam statuit peragendam. Si itaque Diaconus eam inceptit, eam pariter et debet perficere; nisi peculiaris aliter agendi sit ratio, aut Rubrica ipsa aliter faciendum non indiget. Sed ratio non adest aliter peragendi. Rubrica aliter peragendum non innuit: idem igitur Diaconus debet esse et Praeconii et Missae. Quod spectat ad Rubricam, si haec disponit diversum esse debere in aliqua functione Ministrum, non omittit sane vel indicare, vel etiam praecipere, ut evenit, cum Feria V. in Coena Domini alium Subdiaconum innuit esse debere a Subdiacono Mis-

sae pro deferenda Cruce in Processione: *Et fit Processio more solito, alio tamen Subdiacono parato Crucem ferente.* Haec Ministri diversitas non indigitatur a Rubrica quoad Diaconum in Sabbato Sancto, sed unus idemque innuitur; a Rubricae igitur dispositione non est recedendum. Recte proinde statuunt Auctores unum eundemque esse debere pro utroque Officio Diaconum, et tamquam Rubricae violatores diversimode agentes considerant, cum audeant sic a Rubricae praescripto declinare. Si omnia secundum ordinem fieri debent, eo magis cum de Ritibus agitur, quorum unus in Ecclesiasticis functionibus legitimus et accuratus est omnino retinendus ac religiose servandus. Haec fuit Summi Pont. Sixti V. Constitut. LXXIV. maxima cura in S. R. Congregatione statuenda, ut Sacri Ritus ubivis locorum, in omnibus Urbis Orbisque Ecclesiis, a quibusvis personis diligenter observarentur; ut caeremoniae, si exoleverint, restaurarentur; si depravatae fuerint, reformarentur; si immutatae, ad ordinem revocarentur. Quae olim fuit Summorum Pontificum cura, ea ipsa adhuc est et Summi Pontificis, quem sospitem Deus servet, ea ipsa adhuc est Sacri Rit. Congregationis, quae ritus omnes ut reviviscant, restaurentur, ad ordinem revocentur, accuratissime serventur, et proprio munere admittuntur, ut sic et splendor Divinae majestatis magis effulgeat, et Fideles ad Divinarum rerum contemplationem sustollantur, ut inquiunt Tridentini Concilii Patres, et Supremae Apostolicae Sedis, a qua dimanat legislativa auctoritas, observetur. Habitualis autem rituum et caeremoniarum inobservantia tacitum, ut plurimum, potest inferre contemptum et leviorum etiam Rubricarum ommissio, vel mutatio, et libera illarum interpretatio confusionem in Ecclesia parere possunt, et ad Dei opus negli-

genter peragendum inducere. Non me latet, hac ipsa in re, de qua loquimur, in eadem Tiburtina, et videri potest, S. Congregationem consulendo Sanctissimo respondisse; se quid hoc probat? nisi S. Congregationem, cujus munus est vigilare Rubricarum observationi, allatam in contrarium consuetudinem noluisse admittere, sed attentis peculiaribus circumstantiis inclinasse, forsitan ad illam non penitus saltem excludendam, sed eodem tempore noluisse eam propria auctoritate aut adprobare aut confirmare, utpote Rubricae dispositioni non apprime conformem, et, si quae Indulgentia hac in re posset concedi, a Supremo Pastore concederetur, quemadmodum revera factum est. Sed peculiaris haec Tiburtinae Ecclesiae Cathedrali ob peculiare rationes concessa Indulgentia generalem non constituit dispensationem, adeo ut liberum cuique sit ea uti. Si enim eadem non adsint rerum adjuncta, fortasse nec alteri Ecclesiae concedetur, eoque minus poterit aliqua Ecclesia per se hanc sequi praxim: persaepe enim evenit ut Diaconus Praeconii diversus sit a Diacono Missae non ex necessitate, non ex vocis defectu, vel ex voce aut nimis aspera, aut ad modulationem inepta, sed ex quadam vocis ipsius ostentationis specie alius seligatur Diaconus, qui adstantium concinna nimis vocis modulatione alliciendo aures, plausus captare velit ac laudes. Nisi igitur necessitas adsit, unus idemque esse debet Diaconus Praeconii et qui in Missa ministrat, sine enim necessitate aut rationabili causa Rubrica accuratissime servanda est, nec ab ea declinandum, et omnis illius interpretatio, si qua in tam clara illius dispositione esse potest, excludenda est.

2) Def. patenam in s. Communione.

Vd.: *Assistens Presbyteri.*

Presbyterum assistentem non debere subtus Pluviale stolam gestare nec fidelibus cum patena ministrare, quoties Eucharistica Communio instituenda est, sed utrumque spectare ad Diaconum. S. R. C. 11. Mart. 1837.

3) Ministrat incensum.

Cf.: *Incensum.* (quis etc.); *Assistens Episcopi*; *Diaconus etc. Episcopi* (incensat Episcopum).

Diaconus, quotiescunque thurificatur altare, incensum ministrare tenetur. n. 1597 ad 4 die 5. Sept. 1648.

4) Porrig. Celebranti SSmm. et recipit.

Vd.: *Ostensorium.*

DIACONUS ET SUBDIACONUS MISSAE.

1) Abbatis.

Cf.: *Usus Pontificalium.*

Abbatibus contenti esse debent Diacono et Subdiacono, qui in missa cantaturi erunt Epistolam et Evangelium. n. 531 die 18. Mart. 1617.

Vd.: *Diac. ass. abb.*

2) Archipresbyteri.

In functionibus extraordinariis non teneri Canonicos Archipresbytero solitam assistentiam diaconalem et subdiaconalem praebere. n. 1544 ad 9 die 16. Sept. 1645.

3) In benedict. Palmarum.

Ad dubium: Quum Caeremoniale Episcoporum lib. 2 cap. 21 num. 4 mandet, ut Epistola et Evangelium Benedictionis Palmarum decantentur ab iis Ministris, qui in Missa ministraturi sunt, quaeritur: utrum haec observanda sint, quamvis Benedictio

Palmarum fiat ab Episcopo, et Missa celebretur ab alio cum Ministris non Canonicis, vel potius duo Canonici in Missa non ministraturi debeant Epistolam et Evangelium supradictum decantare?

Et S. eadem C. . . rescribendum censuit:

„Affirmative ad primam partem, negative ad secundam“.

Atque ita rescribere censuit et declarare. n. 5180 ad 1 die 25. Sept. 1852.

4) Canonicorum Cathedralis.

a) In ipsa Cathedrali.

Vd.: *Purificatio B. V. M.*; *Diaconus in Missa convent.*; *Mansionarii*; *Osculum manus Epis. et Celebrant.*

Canonicos teneri ad inserviendum pro Diacono non solum Dignitati sed etiam cuique alii Canonico solemniter celebranti. n. 810 die 31. Mart. 1629; n. 1459 die 11. Julii 1643.

Canonico solemniter celebrante Canonicos pariter pro Diacono et Subdiacono et non alios inferiores inservire debere, non obstante contraria consuetudine, quam abusum. n. 901 ad 1 die 8. Mart. 1631; n. 1094 die 24. Sept. 1638; n. 1271 die 6. Oct. 1640; n. 1699 die 28. Mart. 1654; n. 2124 die 23. Julii 1661; n. 2280 ad 1 die 12. Julii 1664 cum appendice: „Teneri etiam absente Episcopo“ Archiepiscopum Baren. posse et debere compellere Canonicos Cathedralis, quando non sunt legitime impediti, per se ipsos et non substitutos ad inserviendum Canonico celebranti pro Diacono et Subdiacono sub censuris et poenis, etiam auctoritate S. C. n. 2826 die 10. Julii 1677.

Decreta jam emanata habere locum in omnibus functionibus, in quibus celebrante Dignitate requiritur Diaconus et Subdiaconus. n. 907 ad 1, die 22. Mart. 1631. — Non vero habere

locum in *Vesperis et Matutinis*, quia in ipsis non adhibetur neque Diaconus neque Subdiaconus. *Ibidem ad 2.* — Habere vero decreta iterum locum, sive Dignitas celebret pro Episcopo sive per turnum ad Dignitatem spectantem. *Ibidem ad 3;* et n. 2280 ad 1 die 12. Julii 1664.

Canonicis antiquioribus solemniter celebrantibus pro Diacono et Subdiacono inservire debere Canonicos habentes praebendas diaconales et subdiaconales non obstante statuto et consuetudine in contrarium allegatis, quam abusum esse. n. 937 die 22. Novemb. 1631.

Habentes Canonicatus seu Praebendas diaconales vel Subdiaconales, etiam cum Dignitate, onera illis adnexa obire debere. n. 1610 die 23. Aug. 1649. — Dictum decretum non comprehendere Dignitates, quae habent Praebendas Diaconales *perpetuo unitas*, nec tales Dignitates in posterum esse apponendas in turno Diaconorum. n. 1662 die 22. Mart. 1653.

Dignitates Cathedralis Gerund. cogi non possunt ad Evangelium canendum celebrante Canonico vel alio Portionario inferiore. n. 3532 ad 2 die 3. Oct. 1699; n. 3855 ad 5 die 26. Aug. 1713.

Vd.: *inf. decr. n. 1252; 3456; 3030.*

Dignitates Cathedralis Sarnensis non tenentur ad exercendum Officium Diaconi et Subdiaconi in missis sol. et conventualibus. n. 3629 ad 2 die 1. Julii 1702. Nec tenentur consolvere pro Solario duobus presbyteris a Canonicis assignato pro explendo munere Diaconi et Subd., nec tenentur per se ipsos explere hoc officium. *Ibid.* ad 3 et 4.

Canonico celebranti Canonicos pro Diacono et Subdiacono et non alios inferiores inservire debere. n. 955 die 30. Apr. 1632; n. 113 die 22. Jan. 1639; n. 1209 die 31. Mart. 1640: